

Азьмук Н.А.

УДК 332.338.49

ІНФОРМАЦІЙНА РЕГІОНАЛЬНА СИСТЕМА ЯК ФАКТОР АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Актуальність. Інформаційне забезпечення має виняткове значення для розвитку підприємництва в сучасних умовах, адже інформація сьогодні є важливим ресурсом, який дає потужний імпульс, насамперед, інноваційному розвитку суб'єктів підприємництва. Ефективне управління виробничим, комерційним та іншими процесами можливе лише на основі належного інформаційного забезпечення, оскільки тільки на основі повної, своєчасної та достовірної інформації в умовах складного зовнішнього середовища можна здійснювати ефективне управління підприємством. Особливого значення інформація набуває саме для сектору малого бізнесу, тому що, цей сектор є більш гнучким, мобільним, швидко пристосовується до змін зовнішнього середовища, постійно здійснює пошук нетрадиційних рішень і нових способів дій, разом з тим, він є більш вразливим та залежним від факторів зовнішнього середовища.

Постановка проблеми. Суб'єкти малого підприємництва об'єктивно, за своєю природою не можуть бути рівноправними конкурентами великому бізнесу. Разом з тим, цей сектор економіки є рушійною силою інноваційних процесів, зайнятості та соціальної стабільності. Саме тому, нагальним є питання створення сприятливого середовища для його розвитку.

Важливим напрямком підтримки малого підприємництва є розвинута та ефективно діюча інформаційно-аналітична інфраструктура, оскільки, вона має задовольнити дефіцит у сфері інформації, надати консультації з різних аспектів підприємницької діяльності, підвищити професійний рівень працівників малих підприємств та їх керівників. Крім того, всі елементи підтримки малого підприємництва повинні функціонувати як компоненти єдиної системи, взаємодіючи між собою та доповнюючи одне одного, що можливо тільки за умови налагодження ефективної комунікації між ними.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Багатоаспектні проблеми підтримки малого підприємництва є предметом уваги економічної науки. Дослідженню питань підтримки малого підприємництва присвячені праці: З. С. Варналія, Л. Воротної, Я. А. Жаліла, Ю. Корнева, Д. В. Ляпіна, Т. С. Смовженко, С. М. Соболя, Й. М. Петровича та багато інших.

Недосліджена складова проблеми. Разом з тим, в умовах зміщення акцентів державної підтримки малого підприємництва з національного на регіональний рівень недостатньо уваги приділяється розробленню регіональної системи підтримки цього сектору економіки та окремих її елементів. Особливої значимості набувають питання розробки та обґрунтування системи інформаційного забезпечення малого підприємництва на регіональному рівні.

Метою дослідження є обґрунтування та розробка концепції інформаційної регіональної системи підтримки розвитку малого підприємництва в Україні.

Внесок автора та обговорення результатів. Розвиток малого бізнесу багато в чому залежить від наявності систематизованого, вичерпного інформаційного фонду з вільним доступом до нього, з потужним довідковим апаратом та функціонуючим зворотнім зв'язком.

Світова практика свідчить, що найбільш критичною для ведення підприємницької діяльності є: оперативна інформація про економічну кон'юнктуру, економічні новини про події, що відбуваються на ринку, інформація про правові умови господарювання та результати розвитку науки та техніки [2, с. 191].

Незважаючи на те, що в Україні на сьогодні існує 3233 різноманітні інформаційно-консультаційні установи [1], підприємцю – представнику малого бізнесу, особливо на стадії започаткування свого бізнесу, складно отримати необхідну інформацію. Зазначимо, існуючі інформаційні установи, як правило надають інформацію на платній основі, а також не можуть забезпечити комплексною інформацією підприємця стосовно різних аспектів діяльності його бізнесу. Крім того, більшість об'єктів інформаційно-консультаційної інфраструктури виникають стихійно, що зумовлює недостатню увагу питанням пов'язаним із забезпеченням інформації. Разом з тим, значна частина необхідної інформації у сучасних умовах має подаватися тільки із використанням електронних комунікацій.

Відсутність єдиної системи інформаційного забезпечення пояснює в певній мірі неузгодженість між елементами системи регулювання розвитком малого підприємництва. Внаслідок чого приділяється недостатня увага питанням пов'язаним із забезпеченням повноти, конкретності, надійності, достовірності, адресності інформації.

Основними проблемами, що стримують розвиток малого підприємництва у інформаційно-аналітичній сфері є: відсутність систематизованої, повної та достовірної інформації; відсутність систем інформаційного забезпечення малого бізнесу з можливістю онлайн-консультацій; обмежене використання інформаційно-пошукових систем суб'єктами малого підприємництва, а також неузгодженість між елементами підтримки розвитку малого бізнесу на рівні регіону та наявність чисельних комунікативних бар'єрів.

Найбільш критичною інформацією для входження в бізнес та ефективної його організації є: порядок державної реєстрації (в т.ч. адреси і час роботи установ, де здійснюється державна реєстрація, перелік необхідних документів, розмір державного мита тощо); ставки єдиного податку за видами діяльності на поточний рік; умови застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності та процедура переходу на неї та її застосування; онлайн-консультації з юридичних, облікових, податкових, організаційних та інших питань; алгоритм заповнення фінансової звітності, терміни її подання до ДПП, ПФУ, страхових фондів тощо. Також, безперечно важливою є інформація стосовно заходів, що реалізуються в рамках регіональних та місцевих програм розвитку малого та середнього підприємництва; банк даних вільних виробних площ та

ІНФОРМАЦІЙНА РЕГІОНАЛЬНА СИСТЕМА ЯК ФАКТОР АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

земельних ділянок в регіоні; наявність замовлень на виконання робіт та послуг для міста і регіону, умови для участі в тендері для отримання замовлення; умови та відсоткові ставки по кредитах, які надаються фінансовими установами регіону в рамках проектів підтримки розвитку зазначеного сектору економіки; можливість встановлення співробітництва між потенційними партнерами.

Розв'язання вищезазначених проблем має вирішуватися, насамперед, на регіональному рівні за допомогою створення єдиної регіональної системи інформаційного забезпечення малого підприємництва.

Інформаційну регіональну систему (ІРС) ми визначаємо як сукупність взаємопов'язаних інформаційних систем з налагодженим зворотнім зв'язком, що забезпечують повне та достовірне інформаційне середовище необхідне для ефективного функціонування підприємницького сектору регіону.

ІРС забезпечить узгодження інформаційно-аналітичної діяльності всіх елементів інфраструктури підтримки малого підприємництва (Регіонального фонду підтримки підприємництва, представництва Держкомпідприємництва в області, спілок підприємців, бізнес-інкубаторів, бізнес-центрів, консалтингових фірм, фінансових установ тощо). В подальшому інформаційні регіональні системи мають бути об'єднані єдину національну мережу підтримки розвитку малого підприємництва.

Сформулюємо підходи до створення ІРС. Метою є створення повного та достовірного інформаційного середовища та забезпечення вільного та прийняттого, з точки зору вартості послуг, доступу до інформації необхідної для ефективного функціонування суб'єктів малого бізнесу.

Для формування інформаційної регіональної системи необхідно визначити принципи її діяльності:

- доступність, тобто диференційоване обслуговування суб'єктів малого підприємництва в залежності від рівня їх технічної оснащеності та платоспроможності;
- актуальність, постійне оновлення, оскільки тільки сучасна інформація має значення та може бути використана у діяльності підприємств;
- повнота, тобто система повинна містити інформацію щодо всіх заходів, які реалізуються у Регіні з метою підтримки малого підприємництва;
- гнучкість (адаптивність), означає можливість швидкого пристосування системи до можливих перебудов;
- ефективність системи, це пов'язано із правильним визначенням кола комп'ютеризованих функцій, завдань та визначенням їх економічної ефективності;
- принцип визначення граничної інформатизації.

Наступний крок у формуванні інформаційної регіональної системи пов'язаний з визначенням функцій:

- інформаційна, тобто забезпечення доступу до відповідної інформації суб'єктам малого бізнесу з використанням потужної пошукової системи;
- консультативна, надання онлайн-консультацій щодо процедури держаної реєстрації, спрощеної системи оподаткування, звітності, участі у ярмарках, підготовки кадрів тощо;
- операційна, пов'язана зі сприянням у здійсненні різноманітних операційних послуг (реєстрація підприємства, банківські операції, транспортування, страхування, автоматизація бухгалтерського обліку);
- комунікаційна, пов'язана з налагодженням контактів між підприємцями на основі використання ІКТ;
- навчальна, забезпечує можливість онлайн-навчання у формі тренінгів та семінарів з питань організації власного бізнесу та підвищення ефективності існуючого за рахунок використання ІКТ;
- організаційна полягає у формуванні інформації для регіональних органів влади про запити суб'єктів малого підприємництва через наголодження зворотнього зв'язку.

Враховуючи специфічність інформації, важливо визначити якісні вимоги до інформаційних потоків. У економічній літературі виділено різні вимоги до якісних параметрів систем інформаційного забезпечення. Стосовно інформаційної регіональної системи малого підприємництва доцільно виокремити такі якісні вимоги:

- забезпеченість повноти інформації. Розрізняють три рівня сприйняття інформації: інформаційна надлишковість, необхідний рівень, недостатність інформації. Отже, важливою умовою для ефективного функціонування системи управління розвитком малого підприємництва у регіоні, слід вважати забезпечення таких обсягів інформації, які є достатніми для прийняття управлінських рішень;
- забезпеченість достовірності інформації. Достовірність інформації має три рівні: абсолютний (100% є достовірною), довірча достовірність (80%), негативна достовірність (коли понад 20% інформації є недостовірною). Для успішного функціонування системи інформаційного забезпечення достатньо підтримувати рівень достовірної інформації.
- насиченість інформації характеризується відношенням обсягів корисної інформації до фонові. За рівнем насиченості розрізняють: високий (100–80%), нормальний (50–80%), низький (нижче ніж 50%). Для цілей забезпечення інформаційної підтримки розвитку малого підприємництва насиченість повинна мати високий рівень.
- відкритість інформації характеризує можливість її представлення різним контингентам. За рівнем відкритості інформацію розрізняють: таємну, конфіденційну та відкрити. З огляду на те, що ІРС має задовольняти інтереси, як органів підтримки малого підприємництва, так і самих суб'єктів підприємництва, вона має відповідати вимогам відкритості.

Інформаційна регіональна система малого підприємництва має будуватися з використанням сучасних ІКТ та Інтернет із урахуванням існуючої організаційної структури регіональної системи управління та наявної інформаційно-консультативної інфраструктури. Слід зазначити, що зазначену систему можна допов-

новати новоствореними елементами інфраструктури, громадськими об'єднаннями тощо.

Визначимо етапи формування інформаційної регіональної системи:

1. Розробка концепції ІРС
2. Відбір із загальної кількості існуючих інформаційно–консультативних установ Регіону тих, які увійдуть до системи.
3. Ревізія та аналіз існуючих баз даних установ регіону, які були відібрані до складу ІРС.
4. Розробка веб–сайта ІРС та інтеграція в нього сайтів існуючих інформаційних мереж установ та організацій.
5. Постійний розвиток створеної ІРС: поповнення баз даних, розширення мережі каналів, які передають інформацію, розвиток програмних засобів, з метою підвищення якості інформаційних послуг.
6. Об'єднання інформаційних регіональних систем у єдину українську мережу.

Слід зазначити, що запровадження ІРС безумовно потребує фінансового забезпечення. Це питання пропонується вирішувати наступним чином, по–перше, залучення до реалізації цього проекту регіонального фонду підтримки підприємництва, по–друге, зацікавленою стороною є регіональні органи влади, отже можливе часткове фінансування за рахунок регіональних бюджетів, по–третє, спілки підприємців, також могли б прийняти участь у фінансуванні створення інформаційної системи у регіоні. Підкреслимо що, формування єдиної інформаційної системи, це справа не одного дня. Отже, доцільно на перших етапах паралельно із створенням телекомунікаційної системи розпочати створення інтернет–сторінок установами, які здійснюють управління та підтримку підприємництва. Це дозволило би певною мірою скоротили витрати на створення регіональної мережі інформаційного забезпечення суб'єктів малого підприємництва.

Області можливих ризиків розробки та створення ІРС забезпечення розподіляться на три класи:

- технічні аспекти, ототожнюються з процесами на стадіях життєвого циклу системи інформаційного забезпечення та характеристиками її продуктів на цих стадіях;
- середовище та технології розробки, що пов'язано з методами, процедурами та інструментами;
- зовнішні обмеження проекту, ототожнюються з наявністю ресурсів розробки, умовами договорів, формами і взаємодією учасників проекту тощо.

Реалізація ІРС дозволить активізувати розвиток малого підприємництва у регіоні завдяки спрощенню інформаційних процедур, а також забезпечити доступ підприємців до сучасних технологій та інформаційних мереж. Важливо, що користувачі ІРС отримають можливість завчасно оприлюднити необхідні дані і використовувати їх у управлінських процесах свого бізнесу. Також, ІРС дозволить об'єднати у єдине ціле окремі елементи системи регулювання розвитком малого підприємництва регіону, уникнути неузгодженості між елементами системи та в цілому підвищити ефективність його діяльності.

Висновки. Формування інформаційної регіональної системи спрямоване на вирішення наступних проблем: активізація розвитку та підвищення ефективності малого підприємництва в регіоні завдяки: спрощеному доступу до необхідної інформації, можливості отримання онлайн–консультації, проходження онлайн–навчання, налагодження бізнес–комунікацій між потенційними партнерами, а також узгодження діяльності всіх елементів системи підтримки розвитку малого підприємництва в регіоні.

Джерела та література

1. Звіт про стан виконання Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні за 2008 рік. – <http://www.dkrp.gov.ua/>
2. Корнєв. Ю. Інформаційне забезпечення розвитку підприємницької діяльності // Вісник НАН України – 2008 – №5. – С. 24–31.
3. Крутик А. Б., Горенбургов М. А. Малое предпринимательство и бизнес–коммуникации. – С–П., 1998. – 295 с.
4. Ляпін Д.В. Державна політика щодо малого підприємництва: стан та нові виклики. Бар'єри і можливості розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. // Тези доповідей II Всеукраїнської міждисциплінарної науково–практичної конференції. – 2006. – С. 21–23.
5. Петрович Й. М. Захарчин Г. М. Терехух А. А. Організація підприємництва в Україні. Навчальний посібник. – Львів: Оскар, 2000 – 320с.
6. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 04.02.1998 № 75/98–ВР. – <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 № 74/98–ВР. – <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Смовженко Т.С. Державна політика сприяння розвитку підприємництва: Монографія / Інститут регіональних досліджень НАН України. – Львів: видавництво ЛБІ НБУ, 2001. – 464 с.